

בפתח האזכרה יש הנוהגים להדליק נר נשמה

דברי פתיחה ופסוקי פתיחה

בוחרים באחד מהנוסחים:

אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, אב הרחמים. בידך נפש כל חי. יעמדו לנו תנחומיך בזכרנו את בן / בת , אשר הלך / הלכה לעולמו / לעולמה.

• בתום ה"שבעה": בצער ובכאב אנו מעלים את זכרו / זכרה בשעה קדושה זו בתום שבועת ימי האבל על הסתלקותו / הסתלקותה מעמנו.

• בתום ה"שלושים": בצער ובאהבה אנו מעלים את זכרו / זכרה בשעה קדושה זו במלאת שלושים ימים לפירודנו מעמו / מעמה.

• בימי הזיכרון השנתיים: בצער ובגעגוע אנו מעלים את זכרו / זכרה בשעה קדושה זו במלאת שנה / שנים למותו / למותה.

מודים אנחנו לך יי אלהינו, על מתנת הזכרון, המקשרת דור לדור, והמאחדת אותנו עם יקירנו / יקירתנו שעבר / שעברה אל חיי הנצח. עתידו / עתידה בתוכנו ובמעשינו, וכשאנו מזכירים אותו / אותה, זכרו / זכרה חי עמנו לנצח נצחים ולמנוחת עולמים. בבוא השעה אף אנו עתידים לצעד בדרך שהלכו בה אהובינו. על כן עזרנו אלהי ישענו, שנמצא מוכנים ומזמנים לאותה שעה, והיה עמנו לכשתגיע. וישב העפר על הארץ כשהיה, והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה:

במלאת שבועה ימים / שלושים ימים / שנה / ... שנים לפירודנו מיקירנו/מיקירתנו , התכנסנו, בני משפחה וחברים, במקום שבו הבאנו אותו / אותה למנוחת עולמים. בצער ובגעגוע אנו מעלים את זכרו / זכרה בשעה מיחדת זו של זכרון והתיחדות.

מעפר אנחנו ואל עפר נשוב – בלבנו אנו נוצרים את מעלותיו / מעלותיה של ואת רגעי החסד שחלק / שחלקה עמנו, כמו גם את חלשותיו / חלשותיה. בזכרון זה אנו מעניקים המשך ותוחלת לחיו / לחייה אשר תמו. עתידו / עתידה – בחיינו ובמעשינו.

לקט פסוקים (מחומש דברים ומספר תהלים)

אנוש כחציר ימיו, כצייץ השדה כן יציץ:
כי רוח עברה בו ואיננו, ולא יפירנו עוד מקומו:
יי מה אדם ותדעהו, בן-אנוש ותחשבהו:
אדם להבל דמה, ימיו כצל עובר:
כפקר יציץ וחלה, לערב זמולל ויבש:
תשב אנוש עד דפא, ותאמר שוכו בני אדם:
לו חכמו ישפילו זאת, יבינו לאחריהם:
כי לא כמותו יקח הכל, לא ירד אחריו כבודו:
שמר-תם וראה ישר, כי אחרית לאיש שלום:
פדה יי נפש עבדיו, ולא יאשמו כל-החסים בו:

סדר האזכרה בבית העלמין

פרקי תהלים

נוהגים לומר אחד או יותר ממזמורי תהלים אלה:

מזמור א

אשרי האיש אשר לא הלה בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד, ובמושב לצים לא ישב: כי אם בתורת יי חפצו ובתורתו יהגה יומם וליילה: והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול, וכל אשר יעשה יצליח: לא כן הרשעים, כי אם כמץ אשר תדפנו רוח: על כן לא יקמו רשעים במשפט, וחטאים בעדת צדיקים: כי יודע יי דרך צדיקים, ודרך רשעים תאבד:

מזמור טו

מזמור לְדוֹד יי מי יגור באהלך, מי ישכן בהר קדשך: הולך תמים ופעל צדק ודבר אמת בלבבו: לא רגל על לשנו לא עשה לרעהו רעה, וחרפה לא נשא על קרבו: נבזה בעיניו נמאס ואת יראי יי כבד, נשבע להרע ולא ימר: כספו לא נתן בנשה, ושחד על נקי לא לקח, עשה אלה, לא ימוט לעולם:

מזמור כג

מזמור לְדוֹד, יי רעי לא אחר: בנאות דשא רביצני, על מי מנחות ינהלני: נפשי ישוב, ינחני במעגלי צדק למען שמו: גם כי אלה בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי, שבטה ומשענתה המה ינחמני: תצרה לפני שלחו נגד צררי, דשנת בשמן ראשי כוסי ריחה: אה טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי, ושבתני בבית יי לארץ ימים:

מזמור קכא

שיר למעלות, אשא עיני אל-ההרים, מאזן יבא עזרי, עזרי מעם יי, עשה שמים וארץ: אל יתן למוט רגלך, אל ינום שמרה: הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל: יי שמרה, יי צלה על-יד מינה: יומם השמש לא-יכבה וירח בלילה: יי שמרה מכל רע, ישמר את נפשה: יי ישמר-צאתה ובואה, מעתה ועד עולם:

מנהג חלק מן העדות לקרוא גם את מזמורי תהלים טו, יז, לג

הזכרת השם - מזמור תהלים קיט

נוהגים להזכיר את שם הנפטר/ת באמצעות קריאת פסוקי פרק תהלים קיט (שבנו בהתאם לאותיות הא-ב'), הפותחים באותיות השם הפרטי של הנפטר/ת. לאחר אמירת הפסוקים לציון אותיות השם, מוסיפים פסוקים כנגד ארבע אותיות המילה "נשמה". להלן מובאים שני פסוקים כנגד כל אות. הנוסח השלם של הפרק (שמונה פסוקים לכל אות) נמצא בספרי התנ"ך.

לפסוקי אותיות השם ניתן להקדים אחד מפרקי השירה או מפרקי המדרש האלה:

שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת נִקְרְאוּ לוֹ לְאָדָם: אָחָד – מִה שְׁקוֹרְאִים לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ, וְאָחָד – מִה שְׁקוֹרְאִין לוֹ בְּנֵי אָדָם, וְאָחָד – מִה שְׁקוֹנָה הוּא לְעַצְמוֹ. טוֹב מִכָּל מִה שְׁקוֹנָה הוּא לְעַצְמוֹ.

מדרש תנחומא, פרשת ויקהל סימן א

לְכֹל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ חַיֵּי
וְנִתְּנָה לוֹ מְלֶאכֶתוֹ
לְכֹל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ תְּקוּפוֹת הַשָּׁנָה
וְנִתְּן לוֹ עוֹרוֹנוֹ
לְכֹל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שֶׁנִּתְּן לוֹ הַיּוֹם
וְנִתְּן לוֹ
מוֹתוֹ.

לְכֹל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ הַמְּוֹלוֹת
וְנִתְּנוּ לוֹ שְׂכָנָיו
לְכֹל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ חֲטָאִיו
וְנִתְּנָה לוֹ כְּמִיּהֵתוֹ
לְכֹל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ שׁוֹנְאָיו
וְנִתְּנָה לוֹ אֲהַבְתּוֹ.

לְכֹל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שֶׁנִּתְּן לוֹ אֱלֹהִים
וְנִתְּנוּ לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ
לְכֹל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ קוֹמָתוֹ וְאִפֵּן חִיכּוֹ
וְנִתְּן לוֹ הָאָרֶץ
לְכֹל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ הַהוֹרִים
וְנִתְּנוּ לוֹ כְּתִלּוֹ

זלדה

סדר האזכרה בבית העלמין

פסוקי מזמור קיט:

לעולם יי, דְבַרְךָ נֶצֶב בְּשָׁמַיִם:
לְדֹר וָדֹר אֲמוֹנָתְךָ, כּוֹנֵנֶת אֶרֶץ וַתַּעֲמֵד:
מָה אֶהְבֵּתִי תוֹרָתְךָ, כָּל הַיּוֹם הִיא שִׂיחָתִי:
מֵאִיבֵי תַחֲכַמְנִי מִצְוֹתֶיךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי:
גַּר לְרַגְלֵי דְבַרְךָ, וְאוֹר לְנִתְיָבְתִי:
נִשְׁבַּעְתִּי וְאֶקְיָמָהּ, לִשְׁמֹר מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה:
סִעֲפִים שָׂנֵאתִי, וְתוֹרָתְךָ אֶהְבֵּתִי:
סִתְרֵי וּמַגִּנֵי אֶתֶּה, לְדְבַרְךָ יִחְלָתִי:
עֲשִׂיתִי מִשְׁפָּט וְצֶדֶק, בִּל תַּנִּיחֵנִי לְעִשְׂקֵי:
עֲרֹב עִבְדְּךָ לְטוֹב, אֵל יַעֲשֶׂקֵנִי יָדַיִם:
פְּלִאוֹת עֲדוֹתֶיךָ, עַל כֵּן נִצְרַתָּם נִפְשֵׁי:
פִּתַח דְּבַרְיֶךָ יָאִיר מִבֵּין פְּתִיִים:
צַדִּיק אֶתֶּה יי, וְיִשָּׁר מִשְׁפָּטֶיךָ:
צְוִיֹת צְדָק עֲדוֹתֶיךָ, וְאֲמוֹנָה מְאֹד:
קִרְאתִי בְּכָל לֵב עֲנִי יי חֲקִיךָ אֶצְרֶה:
קִרְאתֶיךָ הוֹשִׁיעֵנִי, וְאֲשַׁמְרֶה עֲדוֹתֶיךָ:
רְאֵה עֲנִי וְחַלְצֵנִי, כִּי תוֹרָתְךָ לֹא שָׁכַחְתִּי:
רִיבָה רִיבֵי וּגְאֹלֵנִי, לְאִמְרָתְךָ חֲיִנִי:
שָׁרִים רְדִפּוּנֵי חַנּוּם, וּמִדְּבַרְךָ פָּחַד לִבִּי:
שֵׁשׁ אֲנֹכִי עַל אִמְרָתְךָ, כְּמוֹצֵא שָׁלָל רֵב:
תִּקְרַב רַגְלֵי לְפָנֶיךָ אֲדַנִּי כְּדְבַרְךָ הִבִּינִי:
תִּבּוֹא תַחֲנֹתִי לְפָנֶיךָ, כְּאִמְרָתְךָ הִצִּילֵנִי:

אֲשֶׁרִי תִמְיָמִי דָרָה, הֵהָלָכִים בְּתוֹרַת יי:
אֲשֶׁרִי נִצְרֵי עֲדוֹתֶיךָ בְּכָל לֵב יְדַרְשׁוּהוּ:
כִּמְה יוֹכֵה נָעַר אֶת אֶרְחוֹ, לִשְׁמֹר כְּדְבַרְךָ:
בְּכָל לִבִּי יְדַרְשֶׁתִּיךָ, אֵל תִּשְׁגָּנִי מִמִּצְוֹתֶיךָ:
גָּמַל עַל עִבְדְּךָ אַחִיָּה וְאֲשַׁמְרֶה דְבַרְךָ:
גַּל עֵינַי וְאִבִּיטָהּ, נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ:
דְּבַקָה לְעַפְר נִפְשִׁי, חֲיִנִי כְּדְבַרְךָ:
דְּרָכֵי סִפְרֹתֵי וַתַּעֲנֵנִי לְמַדְנֵי חֲקִיךָ:
הֲרַנִּי יי דְרָה חֲקִיךָ וְאֶצְרְנָה עֲקֵב:
הִבִּינִי וְאֶצְרֶה תוֹרָתְךָ וְאֲשַׁמְרֶנָּה בְּכָל לֵב:
וַיִּבְאֵנִי חֶסֶדְךָ יי, תִּשְׁוַעְתָּה כְּאִמְרָתְךָ:
וְאֶעֱנֶה חֲרָפֵי דְבַרְךָ, כִּי בְטַחְתִּי בְּדְבַרְךָ:
זָכַר-דְּבַר לְעִבְדְּךָ, עַל אֲשֶׁר יִחְלָתֵנִי:
זֹאת נִחְמַתִּי בְּעֵינַי, כִּי אִמְרָתְךָ חֲיִתֵנִי:
חֲלָקִי יי אִמְרָתִי לִשְׁמֹר דְבַרְךָ:
חֲלִיתִי פָנֶיךָ בְּכָל לֵב חֲנִנִי כְּאִמְרָתְךָ:
טוֹב עֲשִׂיתָ עִם עִבְדְּךָ, יי כְּדְבַרְךָ:
טוֹב טַעַם וְדַעַת לְמַדְנֵי, כִּי בְּמִצְוֹתֶיךָ הֵאֱמַנְתִּי:
יָדִיָּה עֲשׂוּנִי וַיְכַוְנֵנִי, הִבִּינִי וְאֶלְמַדָּה מִצְוֹתֶיךָ:
יִרְאֶיךָ יִרְאוּנִי וַיִּשְׁמְחוּ, כִּי לְדְבַרְךָ יִחְלָתִי:
כְּלָתְךָ לְתִשְׁוַעְתָּה נִפְשִׁי, לְדְבַרְךָ יִחְלָתִי:
כָּלוּ עֵינַי לְאִמְרָתְךָ, לְאִמֹר מִתִּי תִנְחַמְנִי:

צִירְתִּי לִי מְלֻכּוֹת שָׁמַיִם
בִּירֶק -
לִזְכֹּר כָּל מִתִּי.

וְהֵם שׁוֹמְעִים אוֹתִי קוֹרֵא בְּשִׁמְם
וּמְשִׁיבִים לִי בְּחִיזָה פְּנִיָּם.
עֲצוּב בְּלַעֲדֵיהֶם בְּחִדְרֵים
שָׁבַם הַשְּׂאִירוּ אֶת הַדִּי קוֹלָם.

אֲנִי נוֹתֵן לָהֶם חַיִּים -
לְכָל מִתִּי.
וְהֵם חַיִּים אוֹתָם לְשָׁנִית
וְגַם לְנִצְח.

אֲבָל עֲצוּב בְּלַעֲדֵיהֶם בְּחִדְרֵים.

אֲבָרָהם חֲלִפִי

לאחר הזכרת הפסוקים של אותיות שם הנפטר/ת נוהגים לקרוא את פסוקי אותיות המילה "נשמה"

גַּר לְרַגְלֵי דְבַרְךָ, וְאוֹר לְנִתְיָבְתִי:
נִשְׁבַּעְתִּי וְאֶקְיָמָהּ, לִשְׁמֹר מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה:
שָׁרִים רְדִפּוּנֵי חַנּוּם, וּמִדְּבַרְךָ פָּחַד לִבִּי:
שֵׁשׁ אֲנֹכִי עַל אִמְרָתְךָ, כְּמוֹצֵא שָׁלָל רֵב:
מָה אֶהְבֵּתִי תוֹרָתְךָ, כָּל הַיּוֹם הִיא שִׂיחָתִי:
מֵאִיבֵי תַחֲכַמְנִי מִצְוֹתֶיךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי:
הֲרַנִּי יי דְרָה חֲקִיךָ וְאֶצְרְנָה עֲקֵב:
הִבִּינִי וְאֶצְרֶה תוֹרָתְךָ וְאֲשַׁמְרֶנָּה בְּכָל לֵב:

"וּמָחָה אֲדַנִּי יי דְּמָעָה מֵעַל כָּל פְּנִיָּם"
ישעיהו כה ח

סדר האזכרה בבית העלמין

דברי זיכרון והספד וקטעי קריאה ושירה בני ימינו

לאחר קריאת הפסוקים ממזמור קיט ניתן לשלב דברי הספד וזיכרון או לקרוא דברים מפרי העט של הנפטר / הנפטרת או מפרי עטם של אחרים.

הקדיש

הקדיש הוא התפילה המרכזית הנאמרת לזכר הנפטרים, ומופקדים עליה בני המשפחה הקרובים המחויבים להתאבל על מותו של הנפטר. הקדיש נאמר בשפה הארמית ובנוכחות של מניין אנשים בוגרים (מעל גיל מצוות). בקהילות היהדות הרפורמית גברים ונשים משלימים מניין, ומובן כי גם נשים מוזמנות לומר את הקדיש לזכר יקיריהן.

יש הנוהגים להקל ולומר את הקדיש גם בהעדר מניין של עשרה אנשים בוגרים. בהעדר מניין, יש המשתמשים בנוסח התפילה המופיע בהמשך. לתפילת הקדיש ניתן להקדים את אחד מהמקראות העבריים הבאים:

יִבְטֵ הַזֶּרַע אֲשֶׁר זָרְעוּ,
הַעֵץ יַעֲשֶׂה פֶרִי, הַבַּיִת יִשְׁגֹּשֶׁג,
יִהְיֶה חַיִּים וְיִרְבֶּה דוֹרוֹת.
אֲדַמֵּת הָאָרֶץ אֶסְפָּה אוֹתָךְ
בְּעֶצֶב וּבְאֵהָבָה אֶל חִיקָה.
יִמְתְּקוּ לְךָ רַגְבֵי עֶפְרָה.
יְהִי חַיִּיךָ וּמַעֲשֶׂיךָ צְרוּרִים בְּצִרוּר חַיִּינוּ
לְנַחֲמָה וּלְתִקְוָה.

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ הָאֲדָם בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ
בְּשִׂמְחָתוֹ, בְּסִבְלוֹ וּבְעַמְלוֹ
נִתְבָּרַךְ וְנִשְׁתַּבַּח בְּאוֹהֲבָיו
אֲשֶׁר נָתַנוּ מַחִילִים לְלֵא חֶסֶךְ
וּגְמוּלָם - טַעַם חַיִּיהֶם וְעַמְלָם.
וְאִם תָּמוּ חַיִּים שֶׁל טַעַם - לֹא יִפְקֵד זְכַר פְּעָלָם.
כִּי דָרָךְ יִשְׂרָאֵל לֹא תֵאבֵד
וְתוֹחֶלֶת מַעֲשֵׂיהֶם תַּעֲמֵד לַעַד.

על יסוד קדיש לאנשי עין שמר מאת עלי אלון

יִתְגַּדַּל שֵׁם הָאֲדָם
יִתְעַלֶּה פֶּעַל-חַיָּיו יִתְבָּרַךְ בְּזִכְרוֹנָנוּ
עַל צָרוֹר מַעֲלָיו בְּיָמֵי חִלְדוֹ
וְעַל הַמַּעַשׂ שֶׁלֹּא הִסְפִּיק לְהַשְׁלִימוֹ.
עַל הַחִלּוּמוֹת שֶׁנִּטְּוּ - וְנִמְוָגוּ
וְעַל סִגְלוֹת-יָקָר וְאָף חִלּוּשׁוֹת-אֲנוּשׁ
שֶׁנִּגְזְזוּ מִבְּעַד לְדֹק הָעֶרְפֵּלִי שֶׁל הַזְּמַן.

יִזְהִיר זְכַר הָאֲדָם וְהַזֵּי-חַיָּיו
כְּזֹהַר הַרְקִיעַ בְּלִבָּנוּ
וְשִׁמּוֹ לִפְנֵי שָׁמֶשׁ יָנוּן.
כִּי מוֹתֵר הָאֲדָם הוּא הַזְּכָרוֹן
מֵעֶבֶר לְמַחִיצוֹת הַזְּמַן.
לֹא בַחֲשֵׁךְ שָׁמּוּ יָכֶסֶה.
צוֹ הַמֶּשֶׁךְ הַחַיִּים יִצְמִיחַ פָּרְקָן לְכַאֲבֵנוּ הַמִּשְׁקָע.
הַזְּמַן בְּמַהֲלָכוֹ יִרְחַם.
וְנִצַּר אֶת כָּל פְּרִי-חַיָּיו לְיָמִים רַבִּים.
יִתְגַּדַּל וְיִשְׁתַּבַּח!

שלום סמיד

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ
הַרְגֵב שְׁקֹרֶס
בְּפִלַח מַחְרָשָׁה
הָאֲדָמָה הַקִּשָּׁה
יִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה - הָעֵלָה
שְׁלִבְלָב, וְהוֹרִיק הָאָדָם - וְנִשְׂר.

יִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא
הַנוּשָׂא בְּמִשָּׂא
וּבְכֹרֶע דְּרָכּוֹ
גַּם דְּרָכֵי נְרַמְסָה.

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח
קוֹל הַיַּחֲדִיד
עִם קוֹל הַרְבִּיִם
יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ
הַיַּחֲדִיד בְּיַחְזָדוֹ.

שלמה עובד

אחר מיתתם

הַיּוֹם אָנִי רוֹצֶה
לְבַכֵּת בְּקוֹל
אִים וְנוֹרָא:
יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ.

הַיּוֹם
כָּבֵר אֵין בִּי
מְלִים מְשֻׁלִי
לוֹ לְפָחוֹת -
יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ
שְׁמָה רַבָּא.

רוחמה וייס

סדר האזכרה בבית העלמין

בני המשפחה הקרובים (אב, אם, בן/בת זוג, אחים ואחיות וילדים) אומרים את הקדיש. בהעדר בני משפחה אלו אומרים אותו אחד הנוכחים או הנוכחות. נכדים יכולים להצטרף לאמירת הקדיש, גם כשהוריהם חיים, אם ההורים אינם מתנגדים לכך.

נוסח עדות אשכנז

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא, בְּעֶלְמָא דִּי
בְּרָא כְרַעוּתָהּ, וַיְמַלִּיךָ מְלְכוּתָהּ, בְּחַיִּיכוּן
וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא
וּבְזִמְן קָרִיב וְאִמְרוּ אַמֵּן.

הקהל אומר יחד, ולאחריו האבלים חוזרים:

יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלְמֵי עֶלְמֵיָא.

האבלים ממשיכים:

יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרומֵם וַיִּתְנַשֵּׂא
וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא, לְעֵלְא (בעשרת ימי תשובה מוסיפים: וְלְעֵלְא) מִן כָּל
בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמַתָּא, דְאִמְרִין
בְּעֶלְמָא, וְאִמְרוּ אַמֵּן.

יְהִי שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא וְחַיִּים עֲלֵינוּ וְעַל
כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אַמֵּן.

נוסח עדות ספרד

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא, בְּעֶלְמָא דִּי
בְּרָא כְרַעוּתָהּ, וַיְמַלִּיךָ מְלְכוּתָהּ, בְּחַיִּיכוּן
וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא
וּבְזִמְן קָרִיב וְאִמְרוּ אַמֵּן.

הקהל אומר יחד, ולאחריו האבלים חוזרים:

יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלְמֵי עֶלְמֵיָא.

האבלים ממשיכים:

יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרומֵם וַיִּתְנַשֵּׂא
וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא, לְעֵלְא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא תְּשַׁבַּחְתָּא
וְנַחֲמַתָּא, דְאִמְרִין בְּעֶלְמָא, וְאִמְרוּ אַמֵּן.

יְהִי שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא, חַיִּים וְשָׂבְעֵי,
וַיִּשׁוּעָה וְנַחֲמָה, וְשִׁיזְבָּה וְרַפּוּאָה, וְגִאֲלָה
וְסְלִיחָה, וְכַפְרָה וְרוּחַ וְהַצְלָה, לָנוּ וּלְכָל עַמּוּ
יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אַמֵּן.

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל (בוהגים להוסיף: וְעַל כָּל יוֹשְׁבֵי תְּבֵל) וְאִמְרוּ אַמֵּן.

תרגום הקדיש:

יתגדל ויתקדש שמו הגדול, בעולם שברא כראונו, וימליך מלכותו, בחייכם ובימיכם ובחיי כל בית ישראל במהרה ובזמן קרוב, ואמרו אמון.
יהי שמו הגדול מברך לעולם ולעולמי עולמים. יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמו של הקדוש ברוך
הוא, הנעלה (בעשרת ימי תשובה מוסיפים והנשגב) מכל הברכות והשירות, התשבחות והנחמות, הנאמרות בעולם, ואמרו אמון.

יהא שלום רב מן השמים, (נוסח ספרד: חיים ושבע, וישועה ונחמה, ומפלט ורפואה, וגאולה וסליחה, וכפרה ורוח והצלחה), לנו ולכל עמו ישראל,
ואמרו אמון. עושה שלום במרומו, הוא יעשה שלום עלינו, ועל כל ישראל (יש הנוהגים להוסיף: ועל כל יושבי תבל) ואמרו אמון.

בהעדר מניין יש הנוהגים לומר נוסח זה במקום תפילת הקדיש:

אל אלהי הרוחות, אשר בידך נפשות החיים והמתים, פנה היום בחסד וברחמים אל תפילתי לזכר יקירנו / יקירתנו. זכר נא את
כל החסד והטוב שעשית / שעשתה בעולם החיים. תן לו / לה מנוחה תחת כנפי השכינה וצור בצרור החיים את נשמתו / נשמתה.

יתגדל ויתקדש שמה רבא. הוא יעשה שלום במרומו, הוא יעשה שלום עלינו, ועל כל ישראל (בוהגים להוסיף: ועל כל יושבי תבל) ואמרו אמון.

סדר האזכרה בבית העלמין

התייחדות אישית

לאחר אמירת הקדיש ולפני תפילת "אל מלא רחמים" וחתומת האזכרה ניתן להתייחד בדומייה לרגע קט עם האדם שלזכרו נערכת האזכרה. התייחדות חרשית זו מאפשרת לכל אחד ואחת מהנוכחים באזכרה לזכור את יקירה או יקירתה באופן אישי ופרטי.

הזכרת נשמות: תפילת אל מלא רחמים ותפילת השכבה

שליח הציבור או אחד מן המשתתפים באזכרה שר או קורא בקול את תפילת "אל מלא רחמים"

לאישה

אל מלא רחמים, שוכן במרומים, המצא מנוחה נכונה תחת פנפי השכינה, עם קדושים וטהורים, פוזה הרקיע מזהירים, לגשמת בת שהלכה לעולמה.

בעבור שאנו אוהביו ומוקירי זכרו מתפללים לעלוי נשמתו, בעל הרחמים יסתירה בסתר פנפיו לעולמים, ויצרר בצרור החיים את נשמתה.

יי הוא נחלתו, ותנוח בשלום על משפכה. יהי זכרה בלבנו תמיד, ונאמר אמן.

בעדות ספרד נוהגים לומר את סדר ההשכבה. ניתן לומר סדר זה במקום תפילת "אל מלא רחמים" או בנוסף לה:

לאישה

אשת חיל מי ימצא, ורחק מפנינים מכרה: שקר החן והכל היפי, אשה יראת אדני היא תתהלל: תנו לה מפרי ידיה, ויהללה בשערים מעשיה:

המרחם על כל בריותיו, הוא יחוס ויחמול וירחם על נפש יקירתנו בת שנפטרה בשם טוב מן העולם. רוח יי תניחה בגן עדן ותחתם זכרה בלבנו תמיד, וכן יהי רצון ונאמר אמן:

להלן נוסחים נוספים להזכרת הנשמות, פרי עטם ורוחם של רבני היהדות הרפורמית. נוסחים אלו אפשר לקרוא לפני תפילת "אל מלא רחמים", אחריה או במקומה.

לאישה

אל מלא רחמים הקוצב חיים לכל חי, אתה נתת חיים ל..... ואתה נטלת את נשמתו עת תמו ימיו, והנה היא שרויה בסוד הנצח.

המצא לנו את זכרה בכל יום תמיד, הענג לנו כוח לחיות לאורו ונצור את רוחו לפני כסא כבודך.

יהא פעל ידיו, שעששה לפני בעודה חיה, לרצון לה ולמקור נחמה לכל אוהביו, ותהא דמותה צרורה עמה ועמנו בצרור החיים. אמן.

הרב יהודע עמיר

אל מלא רחמים, שוכן במרומים, המצא מנוחה נכונה תחת פנפי השכינה, עם קדושים וטהורים, פוזה הרקיע מזהירים, לגשמת בן שהלך לעולמו.

בעבור שאנו אוהביו ומוקירי זכרו מתפללים לעלוי נשמתו, בעל הרחמים יסתירה בסתר פנפיו לעולמים, ויצרר בצרור החיים את נשמתו.

יי הוא נחלתו, ותנוח בשלום על משפכו, יהי זכרו חתום בלבנו תמיד, ונאמר אמן.

לאיש

לאיש

והחכמה מאין תמצא, ואי זה מקום בינה: אשרי אדם מצא חכמה, ואדם יפיק תבונה: מה רב טובה אשר צפנת ליראיה, פעלת לחוסים בה, נגד בני אדם: מה יקר חסדה אלהים, וכני אדם בצל כנפיה יחסיו: ירוץ מדשן ביתה, ונחל עדניה תשקם:

המרחם על כל בריותיו, הוא יחוס ויחמול וירחם על נפש יקירתנו בן שנפטר בשם טוב מן העולם. רוח יי תניחנו בגן עדן ותחתם זכרו בלבנו תמיד, וכן יהי רצון ונאמר אמן:

לאיש

אל מלא רחמים הקוצב חיים לכל חי, אתה נתת חיים ל..... ואתה נטלת את נשמתו עת תמו ימיו, והנה הוא שרוי בסוד הנצח.

המצא לנו את זכרו בכל יום תמיד, הענג לנו כוח לחיות לאורו ונצור את רוחו לפני כסא כבודך.

יהא פעל ידיו, שעששה לפני בעודו חי, לרצון לה ולמקור נחמה לכל אוהביו, ותהא דמותו צרורה עמה ועמנו בצרור החיים. אמן.

סדר האזכרה בבית העלמין

לאיש

אל רחמיך אותו אסף,
פרש עליו כנפיד
וחבקנו.

המצא לו מסתור
באהלה עולמים
ותנוח בחקה.

במעלות אנוש
נשמר דמותו.
אהבתו כזהר ברקיעינו.

את נשמתו
צַרר בצרור חיינו
זכרו הוא נחלתנו.

לאישה

אל רחמיך אותה אסף,
פרש עליה כנפיד
וחבקנה.

המצא לה מסתור
באהלה עולמים
ותנוח בחקה.

במעלות אנוש
נשמר דמותה.
אהבתה כזהר ברקיעינו.

את נשמתה
צַרר בצרור חיינו
זכרה הוא נחלתנו.

הרבה תמר דבדבני והרבה דליה-שרה מרקס

תחימת האזכרה – הנחת פרחים, הנחת אבן וניגוני פרידה

לאחר תפילת "אל מלא רחמים" חותמים את האזכרה באמירה: "תהי נשמתו/נשמתה צרורה בצרור החיים" או באמירה: "יהא זכרו/זכרה חתום בליבנו תמיד". לאחר מכן נוהגים להניח פרחים על המצבה. מנהג נוסף וקדום הוא להציב אבן על גבי המצבה בטרם עזיבת מקום הקבר. יש הנוהגים להניח פרחים, ויש הנוהגים לנשק את המצבה בפרידתם מן הקבר – איש ואישה כמנהגם, קהילה וקהילה כמסורתן. אפשר לחתום את האזכרה גם בשירה של ניגונים כדוגמת המובאים להלן או אחרים.

כשָׁאֲמוֹת, מִשְׁהוּ מִמְּנִי, מִשְׁהוּ מִמְּנִי

יְמוֹת בְּךָ, יְמוֹת בְּךָ.

כְּשִׁתְּמוֹת, מִשְׁהוּ מִמְּךָ בִּי, מִשְׁהוּ מִמְּךָ בִּי

יְמוֹת אִתְּךָ, יְמוֹת אִתְּךָ.

כִּי כָלְנוּ, כֵּן כָּלְנוּ

כָּלְנוּ רִקְמָה אֲנוּשִׁית אַחַת חִיָּה

וְאִם אֶחָד מֵאֲתָנוּ

הוֹלֵךְ מֵעֲמָנוּ

מִשְׁהוּ מֵת בְּנוֹ -

וּמִשְׁהוּ, נִשְׁאָר אֲתוֹ.

מוטי המר

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְעַל כָּל יוֹשְׁבֵי תְּבֵל, וְאֲמָרוּ אָמֵן.

מילות החתימה של הקדיש

מי האיש החפץ חיים, אהב ימים לראות טוב. נצר לשונה מרע, ושפתיה מדבר מרמה. סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורדפהו:

תהילים לד

אלי, אלי, שלא יגמר לעולם. החול והים, רשוש של המים, ברק השמים, תפלת האדם.

חנה סנש

”ומחה אדני יי דמעה מעל כל פנים”

ישעיהו כה ח